

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 072-Фінанси, банківська справа та страхування
за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»**

на тему:

**«МІЖНАРОДНИЙ БАНКІВСЬКИЙ БІЗНЕС: ЗМІСТ ТА СУЧАСНІ
ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ»**

Виконавець:

Студент ФФБС, 44 групи

Довганюк Олена Ігорівна

Науковий керівник:

Д.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Жердецька Лілія Вікторівна

Одеса 2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Банківський бізнес нині є високодинамічною діяльністю, де використовуються всі останні й новітні технології, в тому числі й міжнародних фінансових операцій. Він постійно перебуває в центрі уваги практиків, фахівців, вчених різних країн світу. Слід відзначити, що у 80-х – на початку 90-х років ХХ ст. у структурі міжнародних економічних відносин тривало відносне збільшення частки міжнародних послуг і операцій банківських і фінансових установ, інститутів, розвивалися міжнародні валютно-кредитні ринки і ринки цінних паперів. В останні роки кількісне збільшення різноманітних параметрів банківської системи різних країн світу супроводжувалося глибокими якісними змінами внутрішніх взаємозв'язків у цій сфері. Процес інтернаціоналізації кредитно-фінансової інфраструктури призвів до виникнення банківських синдикатів. Групи великих банків різних країн почали створювати стійкі консорціуми для надання середньо- і довгострокових позик. Наступний крок на шляху до тіснішої інтеграції національних кредитно-банківських структур – це утворення міжнародних асоціацій найбільших банків з метою спільного забезпечення своїх клієнтів усіма видами банківських послуг.

З огляду на це метою дослідження є обґрунтування форм міжнародного банківського бізнесу.

Досягнення цієї мети потребує поставлення та вирішення таких завдань:

- охарактеризувати теоретичні основи ввзаємозв'язку між міжнародною торгівлею та фінансами;
- визначити економічний зміст та організаційні засади міжнародного банківського бізнесу;
- надати характеристику нормативно-правового забезпечення міжнародного банківського бізнесу;
- визначити тенденції розвитку міжнародного бізнесу;
- провести оцінювання форм міжнародного банківського бізнесу в Україні;
- здійснити порівняльний аналіз результатів фінансової діяльності окремих банківських систем;
- обґрунтувати форми міжнародного банківського бізнесу;
- провести моделювання впливу активності міжнародного кредитування на прибутковість банківського сектора.

Об'єктом дослідження є діяльність банків на міжнародних фінансових ринках, а також обслуговування зовнішньоекономічної діяльності.

Предметом дослідження є теоретично-методичні засади та практичні аспекти щодо здійснення банками операцій на міжнародних фінансових ринках та обслуговування експортно-імпортних операцій клієнтів.

Методи дослідження. У процесі написання кваліфікаційної роботи автором використовувались наступні методи: узагальнення і систематизації,

аналіз і синтез, класифікацій, економіко-статистичні, порівняння, емпіричний, графічний, аналогій, а також регресійний аналіз.

Інформаційною базою дослідження є Конституція України, закони й інші правові акти України, постанови, звітні і статистичні дані Національного банку України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України; дані Світового банку та Організації економічного співробітництва і розвитку, Європейської Комісії, матеріали наукових конференцій, звіти та аналітичні матеріали банків, а також наукові публікації, присвячені проблемам міжнародної банківської справи.

Обсяг і структура роботи визначені актуальністю даної проблеми, її практичною значущістю, метою і логікою дослідження. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 77 стор., основний текст розміщено на 71 стор., робота містить 10 рис. та 14 табл.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОГО БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ» охарактеризовано теоретичні основи взаємозв'язку між міжнародною торгівлею та фінансами; визначено економічний зміст та організаційні засади міжнародного банківського бізнесу; надано характеристику нормативно-правового забезпечення міжнародного банківського бізнесу.

За результатами аналізу літературних джерел встановлено, сучасні теоретичні моделі підкреслюють роль фінансових ринків у міжнародній торгівлі, які можуть дозволити отримати порівняльну перевагу та створити іноземний попит на вироблені товари. Також визначено, що експорт передбачає безповоротні витрати, тому лише фірми з достатньою ліквідністю можуть дозволити собі покрити такі витрати.

Поміж напрямів міжнародного банкінгу сформовано наступні: фінансування міжнародної торгівлі, міжбанківський валютний ринок, участь на ринку євровалют, суверенне кредитування та міжнародний інвестиційний банкінг.

Міжнародний банківський бізнес потребує врахування міжнародних правил та процедур, а також знання й слідування національним законодавчим вимогам. При цьому необхідно враховувати вимоги законодавства, які існують в країнах, де банк здійснює свою діяльність.

У другому розділі «ОЦІНЮВАННЯ ОБСЯГІВ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ» охарактеризовані основні тенденції розвитку міжнародного банкінгу; проведено оцінювання форм міжнародного банкінгу та здійснено порівняльний аналіз результатів фінансової діяльності окремих банківських систем.

Початковий поштовх до зростання в середині 1980-х збігся з дерегуляцією фінансової системи великих економік. Швидке зростання з початку 2000-х років тривало до свого піку в 35 трильйонів доларів США в першому кварталі 2008 року, а потім почався зворотний розвиток. Глобальна фінансова криза (GFC), яка почалася в середині 2007 року, призвела до припинення міжнародної банківської діяльності, яка тривала до четвертого кварталу 2016 року, де вона досягла 27 трильйонів доларів США, перш ніж почала відновлюватися, досягнувши 36 трильйонів доларів США до першого кварталу 2016 року.

Сучасний ландшафт міжнародного банківського бізнесу формується наступним:

1) середній розмір банківських активів зріс у шість разів, з 502 мільярдів доларів США у 1996 році до понад 3 трильйонів доларів США у 2024 році;

2) японські банки домінували в рейтингу 10 найкращих банків з кінця 1980-х років, і їхнє домінування тривало навіть у другій половині 1990-х років, про що свідчить рейтинг 1996 року;

3) транснаціональні банки США та Європи значною мірою витіснили японські банки у світових рейтингах у 2000-х та на початку 2010-х років;

4) відбулося підвищення рейтингу завдяки M&A діяльності між банками;

5) сучасний етап характеризується зростанням значущості китайських банків у світовому рейтингу. Велика четвірка китайських банків (Industrial and Commercial Bank of China, China Construction Bank, Agricultural Bank і Bank of China) виникла на початку 2010-х років і з середини 2010-х років почала домінувати у світових рейтингах.

Скорочення кількості банків іноземних банківських груп за рахунок переходу в інші групи (Альфа до банків з державною часткою, Ідея та БТА Банк – до банків з приватним капіталом) зумовили скорочення ринкової частки іноземних банківських груп. Банки іноземних банківських груп отримують високий рівень чистої процентної маржі, проте рентабельність мають нижчу або на середньому рівні. Станом на 01.01.2019 ці банки мали вищий рівень ліквідності, однак за 5 років ситуація змінилася – показники ліквідності всіх груп знаходяться на приблизно однаковому рівні.

За результатами порівняльного аналізу результатів фінансової діяльності окремих банківських систем встановлено, що за рівнем прибутковості банківська система України є найбільш конкурентоспроможною та привабливою для інвестицій, однак рівень ризику залишається занадто високим, що є стримуючим фактором іноземних інвестицій в банківську систему України.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження зроблено низку висновків та узагальнень.

Охарактеризовано теоретичні основи взаємозв'язку між міжнародною торгівлею та фінансами. Останні теоретичні моделі підкреслюють роль фінансових ринків у міжнародній торгівлі, які можуть дозволити отримати порівняльну перевагу та створити іноземний попит на вироблені товари. Експорт передбачає безповоротні витрати, тому лише фірми з достатньою ліквідністю можуть дозволити собі покрити такі витрати.

Встановлено, що міжнародний банківський бізнес є складовою міжнародних фінансів та міжнародної монетарної економіки. Визначено, що Міжнародний банківський бізнес представляє собою здійснення банківської діяльності в умовах, коли а) фінансові ресурси перетинають кордон; б) контрагенти належать до юрисдикції різних країн; в) виконання операції з валютними цінностями. Виділені такі основні складові міжнародного банківського бізнесу – надання позичок, залучення ресурсів, інвестиції, розрахункові операції, приватний банкінг та оцінка ризиків (кредитні, ринкові, комплаєнс).

У роботі надано характеристику нормативно-правового забезпечення міжнародного банківського бізнесу. Визначено, що міжнародний банківський бізнес потребує врахування міжнародних правил та процедур, а також знання й слідування національним законодавчим вимогам. При цьому необхідно враховувати вимоги законодавства, які існують в країнах, де банк здійснює свою діяльність.

Визначено та обґрунтовано тенденції розвитку міжнародного банківського бізнесу. Обсяги транскордонного банкінгу залежать від стану світової економіки: вони суттєво скоротилися після світової економічної кризи з подальшим відновленням. Нині ці показники коливаються з огляду на геополітичну нестабільність. У роботі досліджено, як змінився ландшафт міжнародного банківського бізнесу за останні три десятиліття: домінування японських банків, змінювалося переважанням європейських та американських банків. Нині серед топ-10 транснаціональних банків лідируючі позиції посідають банки Китаю.

У роботі виділено та проаналізовано основні форми міжнародного банківського бізнесу: кореспондентські відносини; представництва; філії; дочірні та афілійовані банки. На цій основі визначено, що українські банки мають достатньо розгалужену мережу міжнародних кореспондентських відносин. Банки віддають перевагу великим банківським групам, що дозволяє здійснювати перекази у більшості валют у більшість країн світу. Встановлено, що в Україні діють 9-ть представництв банків інших країн. Рівень капіталізації банків іноземних банківських груп є вищим, що свідчить про захищеність їх кредиторів та вкладників. Ризикованість активів цих банків також є меншою порівняно з іншими групами. Банки іноземних банківських груп отримують високий рівень чистої процентної маржі, проте рентабельність мають нижчу або на середньому рівні.

За результатами порівняльного аналізу результатів фінансової діяльності окремих банківських систем встановлено, що банки України переважно кредитують національний бізнес. Також така ситуація характерна і для Німеччини, хоча частка кредитування нерезидентів в окремі періоди наближається до 20%. Більш активними у кредитуванні економік інших країн були США та Велика Британія. Однак банки США в 2023 році кредитували виключно резидентів. Також варто додати, що й інші банківські системи підвищили рівень кредитування резидентів, відповідно частка кредитів, що надані нерезидентам скоротилася. В цілому доведено, що за рівнем прибутковості банківська система України є найбільш конкурентоспроможною та привабливою для інвестицій, однак рівень ризику залишається занадто високим, що є стримуючим фактором іноземних інвестицій в банківську систему України.

Залежно від цілей міжнародних інвестицій (міжнародна експансія, орієнтована на клієнтів; економія за рахунок масштабів; регуляторний арбітраж; диверсифікація та доступ до ринку євровалют) обґрунтовано форми реалізації міжнародного банківського бізнесу (кореспондентський банк/ представництво; спільне підприємство; іноземна філія; дочірній банк; іноземне відділення для євровалютних операцій (Євробанк) або офшорний банківський підрозділ / міжнародна банківська установа)

У роботі проведено моделювання впливу активності міжнародного кредитування на прибутковість банківського сектора. За результатами такого аналізу доведено позитивний вплив розвитку міжнародного банківського бізнесу на рентабельність сектору.

АНОТАЦІЯ

Довганюк О. І «Міжнародний банківський бізнес: зміст та сучасні тенденції розвитку»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «072-Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні концепції міжнародних економічних відносин; розкрито економічний зміст та організаційні засади міжнародного банківського бізнесу; охарактеризовано нормативно правове забезпечення міжнародного банківського бізнесу.

Охарактеризовані основні етапи розвитку міжнародного банкінгу; проведено оцінювання міжнародних операцій банків України та здійснено порівняльний аналіз результатів фінансової діяльності окремих банківських систем.

Базуючись на оцінці світового досвіду, визначено вплив санкційних обмежень на міжнародні розрахунки. Проведене моделювання дозволило

довести вплив активності міжнародного кредитування на прибутковість банківського сектора.

Ключові слова: банківський бізнес, банк, міжнародний банківський бізнес, санкційні обмеження, прибутковість.

ANNOTATION

Dovhanyuk O.I " International banking: identification and modern development trends "

Qualification work for a bachelor's degree
in the specialty "072-Finance, Banking and Insurance"
under the educational program "International Banking".
Odesa National Economic University. - Odesa, 2023.

The work examines theoretical concepts of international economic relations; the economic content and organizational principles of the international banking business are disclosed; the normative and legal support of international banking business is characterized.

The main stages of the development of international banking are characterized; an assessment of international operations of Ukrainian banks was carried out and a comparative analysis of the results of financial activity of individual banking systems was carried out.

Based on the assessment of world experience, the impact of sanctions restrictions on international settlements is determined. The simulation made it possible to prove the influence of international lending activity on the profitability of the banking sector.

Key words: banking business, bank, international banking business, sanctions restrictions, profitability.